

Karolinska institutet

Utvärderingsavdelningen

Anna Ahlm

BESLUT

2005-06-28

Reg.nr 641-4100-04

Ansökan om rätt att utfärda psykologexamen

Karolinska institutet ges rätt att utfärda psykologexamen.

Ansökan

Karolinska institutet har ansökt om rätt att utfärda psykologexamen. För granskning och bedömning av denna ansökan har Högskoleverket utsett en grupp sakkunniga. I gruppen har ingått lektor/leg. psykolog Outi Lundén, Uppsala universitet (ordförande), rektor Birgit Hansson, Polishögskolan (avnämare), professor Lars Nyberg, Umeå universitet, psykologstuderande Vendela Westin, Linköpings universitet.

Gruppen av sakkunniga har under ett förberedande möte granskat och diskuterat ansökan. Vid ett besök på Karolinska institutet har intervjuer gjorts med rektor, dekanus, prefekt, sektionschef, ämnesansvarig, lärare från olika berörda institutioner och studenter som studerat psykologi vid Karolinska institutet. Tillgången till bibliotek och lokaler har också bedömts vid besöket och samtal har förts med biblioteksansvarig och lokalansvarig. Gruppen har haft ytterligare ett möte för att diskutera eventuella kompletteringar och sitt yttrande. Gruppen har begärt kompletteringar och förtydliganden av ansökan som grund för bedömningen. De sakkunnigas yttrande bifogas.

Bedömning

De sakkunniga bedömer att Karolinska institutet har goda förutsättningar att ge en psykologexamen av hög kvalitet och föreslår att universitetet får rätt att ge denna examen.

Beslut

Högskoleverket instämmer i de sakkunnigas yttrande och beslutar att ge Karolinska institutet rätt att utfärda psykologexamen.

Detta beslut har fattats av kanslichef Lennart Stähle efter föredragning av utredare Anna Ahlm.

Lennart Stähle

Anna Ahlm

Kopia till:

Utbildnings- och kulturdepartementet

De sakkunniga

Yttrande över ansökan från Karolinska institutet om rätt att utfärda psykologexamen

Uppdraget

Karolinska institutet har ansökt om rätt att utfärda psykologexamen. Som sakkunniga att medverka i Högskoleverkets granskning och bedömning av denna ansökan har verket utsett lektor/leg. psykolog Outi Lundén, Uppsala universitet (ordförande), rektor Birgit Hansson (avnämare) Polishögskolan, professor Lars Nyberg, Umeå universitet och psykologstuderande Vendela Westin, Linköpings universitet. Sekreterare i gruppen har varit Anna Ahlm, Högskoleverket.

Genomförande

Gruppen av sakkunniga har under ett förberedande möte granskat och diskuterat ansökan. Vid ett besök på Karolinska institutet har intervjuer gjorts med rektor, dekanus, prefekt, sektionschef, ämnesansvarig, lärare från olika berörda institutioner och studenter som studerat psykologi vid Karolinska institutet. Tillgången till bibliotek och lokaler har också bedömts vid besöket och samtal har förts med biblioteksansvarig och lokalansvarig. Gruppen har haft ytterligare ett möte för att diskutera eventuella kompletteringar och sitt yttrande. Gruppen har begärt kompletteringar och förtydliganden av ansökan som grund för bedömningen.

Villkor för rätt att utfärda psykologexamen

Villkoren för rätt att ge utbildning och utfärda examina i högskolan föreskrivs i högskolelag och högskoleförordning. All högskoleutbildning ska enligt högskolelagen vila på vetenskaplig eller konstnärlig grund samt på beprövad erfarenhet. Verksamheten ska bedrivas så att det finns ett nära samband mellan forskning och utbildning och avpassas så att en hög kvalitet nås. De allmänna målen för den grundläggande utbildningen beskrivs i kap. 1 högskolelagen

- 9 § Den grundläggande högskoleutbildningen skall ge studenterna*
- ☞ förmåga att göra självständiga och kritiska bedömningar,*
 - ☞ förmåga att självständigt urskilja, formulera och lösa problem, samt*
 - ☞ beredskap att möta förändringar i arbetslivet.*

Inom det område som utbildningen avser skall studenterna, utöver kunskaper och färdigheter, utveckla förmåga att

☞ söka och värdera kunskap på vetenskaplig nivå,

☞ följa kunskapsutvecklingen, och

☞ utbyta kunskaper även med personer utan specialkunskaper inom området.

Utöver dessa mål beskrivs i högskoleförordningen, Bilaga 2, Examensordning, följande villkor för rätten att ge psykologexamen.

Omfattning

Psykologexamen uppnås efter fullgjorda kursfördringar om sammanlagt 200 poäng.

Mål (utöver de allmänna målen i 1 kap. 9 § högskolelagen)

För att erhålla psykologexamen skall studenten ha

☞ förvärvat kunskaper och färdigheter som utgör grund för psykologyrket och för att fullgöra föreskriven praktisk tjänstgöring (PTP) som krävs för legitimation för yrket,

☞ kunskaper om psykologiska metoder för åtgärder och behandling avseende individer samt under handledning kunna medverka i psykoterapeutiska arbetsuppgifter,

☞ förvärvat kännedom om sådana samhälls- och familjeförhållanden som påverkar kvinnors och mäns livsbetingelser,

☞ tillägnat sig förmågan att planera, leda och genomföra utvecklings- och förändringsarbete som gäller grupper, organisationer och miljöer,

☞ tillägnat sig förmågan att planera och genomföra personalutbildning och handledning,

☞ tillägnat sig förmågan att planera, leda och genomföra förebyggande arbete med inriktning på individer, grupper, organisationer och miljöer,

☞ tillägnat sig förmågan att på vetenskaplig grund kunna utvärdera och utveckla behandlingsarbete och åtgärdsprogram inom psykologernas verksamhetsområden,

☞ utvecklat sin självkännedom och förmåga till inlevelse och därigenom, med beaktande av ett etiskt förhållningssätt och en helhetsbild av människan utvecklat sin förmåga till olika relationer.

Härutöver gäller de mål som respektive högskola bestämmer.

Kvalitetskriterier

Till grund för vår bedömning av ansökan om psykologexamen ligger de generella kvalitetsaspekter och kriterier som Högskoleverket tillämpar vid prövning av rätten att utfärda examina. Dessa kvalitetskriterier som utgör en

tolkning av de krav som enligt lag och förordning ställs på högre utbildning är följande:

- ☞ Lärarkompetens och kompetensutveckling*
- ☞ Utbildningens mål, innehåll och organisation*
- ☞ Ämnesdjup och ämnesbredd*
- ☞ Övergångsmöjligheter till forskarutbildning*
- ☞ Kvalitetsarbete och utvärdering*
- ☞ Studentmedverkan*
- ☞ Internationellt perspektiv*
- ☞ Bibliotek och informationsförsörjning*
- ☞ Lokaler och utrustning*
- ☞ Behörighet och antagning*
- ☞ Ekonomi och styrelse*
- ☞ Stabilitet och långsiktighet*
- ☞ Kritisk och kreativ miljö*

Kriterierna kan dock inte betraktas isolerat var för sig. Vårt yttrande över Karolinska institutets förutsättningar att ge en utbildning för psykologexamen grundar sig därför på en sammanfattande bedömning utifrån dessa aspekter.

Bedömning

Organisatoriska förutsättningar

Utbildning, organisation och studentinflytande

Organisatoriskt planeras psykologprogrammet att ha sin hemvist vid Sektionen för psykologi vid Institutionen för klinisk neurovetenskap. Institutionen leds av en prefekt som är direkt underställd rektor. Vid Karolinska institutet har Styrelsen för utbildning ett övergripande ansvar för all grundutbildning. Vid platsbesöket framkom att det planerade programmet har stöd på alla nivåer i organisationen, vilket är av vikt då inrättande av ett psykologprogram är ett långsiktigt åtagande.

Studentinflytande tillgodoses genom att studenter innehar hälften av platserna i de programnämnder som fungerar som beslutande organ över de enskilda utbildningarna. På så vis finns möjlighet för psykologstudenter att få inflytande över frågor som rör uppläggning och utformning av det egna programmet. Det förefaller också finnas god studentrepresentation i beslutande organ på andra nivåer i organisationen. De psykologstudenter vi mötte bekräftade att de kunde påverka utbildningarna.

Lärarkompetens och kompetensutveckling

Den lärarkår som i ansökan anges vara aktuell för psykologprogrammet finns i huvudsak redan idag knuten till Karolinska institutet. Sammantaget finns en stor lärarkår med god och relevant vetenskaplig kompetens för det föreslagna uppdraget. I ansökan uppges att det inom Sektionen för psykologi finns 14 lärare, varav en professor och två docenter i psykologi, samt sex legitimerade psykologer. Två är också legitimerade psykoterapeuter. Flertalet lärare är disputerade. Vidare uppges i ansökan att det finns totalt ca 40 lärare knutna till programmet där näst intill samtliga är disputerade. Sammanlagt är det planerat för att 14 professorer och 18 legitimerade psykologer, flera med specialistkompetens, ska delta i undervisningen. Läget måste bedömas som gynnsamt vad gäller lärarkårens kompetens, även om några nyrekryteringar säkert kan komma i fråga. I det material som fanns till vårt förfogande nämndes en professor i psykoterapi men vid platsbesöket framkom att denne inte tillsatts. Detta är ett exempel på ett område där framtida rekryteringar kan bli aktuella.

Forskningsaktiviteten är hög och det finns därmed goda förutsättningar för att undervisning och forskning ska vara nära kopplade i den aktuella

utbildningen. Detta är angeläget i allmänhet, och kanske i synnerhet med tanke på den planerade utbildningens betoning på evidensbaserad verksamhet.

Möjlighet till kompetensutveckling finns inom lektorat. Detta har hittills inte varit formaliserat i andel av hel tjänst men förefaller ge gott om utrymme för utvecklingsarbete. Karolinska institutet satsar också medvetet på pedagogisk utbildning av sina lärare.

Utbildningen har organiserats med lärare bl.a. från den egna institutionen, (*Institutionen för klinisk neurovetenskap*), från LIME (*Institutionen för Lärande Informatik Management och Etik*) och från CHESS (*Centre for Health Equity Studies*).¹ Vi menar att det därmed finns den ämnesmässiga bredd inom lärarkåren som behövs för att tillgodose psykologprogrammets behov. Ett formaliserat samarbete mellan kursgivarna behöver dock upprättas för att undvika överlappningar i undervisningen och tillse progression inom alla delar av utbildningen.

Internationalisering

Det finns väl utarbetade kanaler för internationellt studentutbyte, vilket också bör kunna komma studenter vid det planerade psykologprogrammet till del. Dock kan utbildningens nuvarande uppläggning med många kurser om bara några få poäng bidra till problem vid studentutbyte såväl nationellt som internationellt. Därför rekommenderar vi att flera mindre kurser samlas så att utbildningen läggs upp i form av större moduler, t.ex. 5 poäng.

Infrastruktur och informationsförsörjning

Vid tiden för vårt platsbesök hade det ej tagits beslut om var den planerade utbildningen skulle få sina lokaler. Enligt lokalansvarig på Karolinska institutet finns tillgång till lokaler såväl på Campus Solna som på Campus Huddinge. Vi menar dock att det är önskvärt att psykologprogrammet lokaliseras till Campus Solna då Sektionen för psykologi har sin verksamhet där.

Vid Karolinska institutets universitetsbibliotek garanterar biblioteksansvariga att det finns de medel som behövs för att tillgodose ett psykologprogram.

Sammantaget bedömer vi därmed att de organisatoriska förutsättningarna är goda.

¹ CHESS är ett samarbete mellan Karolinska institutet och Sociologiska institutionen vid Stockholms universitet.

Utbildningens uppläggning och innehåll

Utbildningsplan och kursplaner är i huvudsak genomarbetade i fråga om utbildningens uppläggning och specifika profil, och man ligger på så vis långt framme i planeringen av programmet, vilket innebär att det varit möjligt att i viss detalj granska innehållet i den fem år långa utbildningen.

Profil

Den planerade utbildningen är tänkt att profileras mot hälsa. Tyngdpunkten kommer att ligga på biologiskt orienterad psykologi med betoning av tillämpningar inom vårdområdet. Samtidigt ska utbildningen spegla psykologin som samhällsvetenskap och ge stort utrymme för relationers och sociala faktorer roll för beteendet i hälsa och sjukdom. Metodologiskt betonas ett vetenskapligt förhållningssätt och ställningstaganden för evidensbaserade vårdinsatser. Karolinska institutet har speciella förutsättningar att förverkliga den föreslagna profilen genom sin forskningsbredd och genom att där ges många vårdutbildningar.

Karolinska institutet vill erbjuda en psykologutbildning vars innehåll är integrerat i den biomedicinska kunskapskroppen, och vars organisation, liksom andra vårdutbildningars, är integrerad i samhällets vårdapparat. Avsikten är att personer med olika utbildningar inom vården utbildas tillsammans för att lära av varandras kompetenser. Många psykologstudenter kan efter sin utbildning förväntas samarbeta med andra professioner inom vården varvid denna utbildning kan bädda för ett framtida gott professionellt samarbete. Men den relativt specialiserade profilen gör det också angeläget att tillse att studenter också får kompetens inom verksamheter som faller utanför vårdsektorn.

Utbildningens innehåll – ämnesdjup och ämnesbredd

Den forskning som bedrivs på Karolinska institutet inom kognitiv psykologi och beteendegenetik, liksom kliniska projekt inom somatik och psykisk vård, bäddar för en högkvalitativ och fördjupad undervisning inom de områden inom vilka utbildningen har sin profil. Den planerade utbildningen har en större bredd till ett biologiskt perspektiv och samhällsmedicin än vad andra psykologutbildningar erbjuder. Inlemmandet av samhällsvetenskapliga och sociologiska moment anser vi skulle kunna utökas något. Detsamma gäller för delar av psykologin som personlighetspsykologi och utvecklingspsykologi.

För att det planerade programmet ska kunna sägas ha tillräcklig ämnesbredd menar vi att det krävs att det ska utbilda också för verksamheter utanför vårdsektorn. Viktigt blir därför att tillse att man med kurserna lever upp

till att studenter efter avslutad utbildning ska kunna verka inom ett stort antal fält där psykologer arbetar. För praktikplaceringar ämnar man t.ex. dra nytta av Karolinska institutets vårdanknytning för att organisera dessa i nära anslutning till andra vårdutbildningar och landstingsavtal finns. Men praktikplatser bör inte enbart erbjudas inom det kliniska området, utan också inom andra tillämpningsområden, så att hela bredden av det psykologiska yrkesutövandet blir tydligt för studenterna. Därför har krav ställts på att det av utbildningsplanen ska framgå att praktikplatser ska erbjudas även utanför vårdsektorn.

I den ursprungliga ansökan menar vi att det psykoterapeutiska innehållet behövde breddas så att ett historiskt samhällsanknutet perspektiv skulle tillföras det som vi i ansökan fann alltför ensidigt inriktat på kognitiv beteendeterapi. Även om man inom programmet gjort denna specialisering, menar vi att studenterna också bör få en grundlig orientering i olika terapiinriktningar, dels av bildningsskäl, för att studenterna ska veta vad många andra psykologer arbetar med, dels för att studenterna ska ha möjlighet att byta terapiinriktning inom ramen för sin utbildning. Att visa studenterna på den bredd som finns menar vi vara en akademisk skyldighet, varför vi begärt en revidering av kursplanen för *Psykologiska behandlingsmetoder inklusive terapi*. Karolinska institutet har som följd därav inkommit med en ny kursplan där det terapeutiska innehållet breddats så att studenterna ges en ordentlig genomgång av de olika terapiinriktningarna.

Dock menar vi att de förkunskapskrav som ställts i den reviderade kursplanen innebar att studenter som valt olika terapiinriktningar inte gavs likvärdiga förutsättningar, varför vi begärt en korrigerigering på denna punkt. Vi har även begärt en översyn av de moment inom utbildningen som förbereder för kursen *Psykologiska behandlingsmetoder inklusive terapi*. Detta för att alla studenter oavsett val av terapiinriktning ska få den nödvändiga teoretiska bakgrunden och ges de förkunskaper som sedan krävs för terapikursen.

I den ursprungliga ansökan fanns också tveksamhet kring hur metodundervisningen hade planerats då det i ansökningshandlingarna talades om en gedigen metodutbildning, samtidigt som det enligt utbildningsplanen endast gick att identifiera 3 poäng statistik och metod. Vi har därför begärt att metodundervisningens omfattning skulle specificeras i utbildningsplanen. Vi konstaterar också att studenterna med nuvarande kursplaner inte ges någon inblick i kvalitativa metoder.

Enligt utbildningsplanen ligger praktiken först den åttonde terminen, dvs. terminen före det egna behandlingsarbetet och omfattar 13 poäng. Vid andra studieorter (utom i Linköping) omfattar praktikkursen 15 poäng och ligger också så gott som undantagslöst på den sjätte terminen. Alla utbildningar behöver inte, och ska inte, vara likadana, så vi har inte bestämda önskemål i detta avseende men vill ändå uppmärksamma de ansvariga på att denna ordning kan skapa problem. Dels får studenterna inte utrymme för

reflektion efter praktiktidens erfarenheter, dels kan det bli problem vid studieortsbyten.

För att underlätta övergång till forskarutbildning är det planerat för att studenterna inom ramen för en valbar period under termin sex ska kunna fördjupa sig inom något vetenskapligt område och skriva en tio-poängsuppsats och på så vis få ut en kandidatexamen. Man har också planerat för att studenterna ska kunna ta licentiatexamen men skrivningen var oklar i detta avseende, varför vi har bett om korrigeringar.

I samtliga fall där kompletteringar, förtydliganden eller revideringar har begärts har Karolinska institutet inkommit med sådana.

Sammanfattande bedömning

Vi bedömer att Karolinska institutet har goda förutsättningar att ge en psykologutbildning av hög kvalitet. Utbildningen uppfyller ett behov i samhället i stort, kompletterar genom sin profil befintliga psykologprogram på ett fruktbart sätt och kan bidra till att berika övriga utbildningar på Karolinska institutet.

De organisatoriska förutsättningarna bedömer vi vara goda då det finns stöd för utbildningen på alla nivåer i organisationen och det är ett gynnsamt läge vad gäller lärarkompetens. Utbildningsplan och kursplaner är också i huvudsak väl genomarbetade.

Sedan den skriftliga ansökan kompletterats och förtydliganden har gjorts menar vi att utbildningen också motsvarar kravet på att hålla tillräckligt ämnesdjup och tillräcklig ämnesbredd.